

TOPONÍMIA URBANA DE LES BARONIES DE TORRES TORRES I ALGAR (EL CAMP DE MORVEDRE)

Joaquim MARTÍ MESTRE
Universitat de València

El present treball forma part d'un estudi més ampli sobre la toponímia general, tant actual com antiga, de les baronies de Torres Torres i d'Algar, i ha estat elaborat amb dades obtingudes per mitjà d'enquestes orals i de documentació escrita, sobretot manuscrita¹.

Aquestes dues baronies es troben a l'angle nord-occidental de la comarca valenciana del Camp de Morvedre. La baronia de Torres Torres comprèn les localitats de Torres Torres, Alfara de la Baronia i Algímia de la Baronia, i la segona només el poble d'Algar.

Començarem fent algunes referències al nom dels pobles.

El nom de la població de Torres Torres apareix ja en un document àrab de l'any 1222, sota la forma simple *Torox* o *Turuš*², la qual devia representar una anterior

- 1 Hem consultat documentació manuscrita procedent dels següents arxius: Arxiu Municipal d'Algar (AMA), Arxiu Municipal de Sagunt (AMS), Arxiu Parroquial d'Algar (APAlgar), Arxiu Parroquial d'Alfara de la Baronia (APAlfara), Arxiu Parroquial d'Algímia de la Baronia (APAlgímia), Arxiu de Protocols del Col·legi del Corpus Cristi de València (APPV) i Arxiu del Regne de València (ARV).
- 2 Vegeu Santiago BRU I VIDAL, "Torox i Qars, topònims àrabs en el Camp de Morvedre. Notes entorn a un pleit d'aigües", *Braçal*, 1, (Sagunt 1989), ps. 94-104, que reproduïx la versió castellana que se'n féu l'any 1576. Vegeu també Carme BARCELÓ TORRES, *Toponímia àrbiga del País Valencià: alqueries i castells*, València: Universitat de València, Institut de Filologia Valenciana, 1983, p. 137.

forma llatina *Turres* o *Turris*, modificada lingüísticament pels sarraïns³.

Posteriorment, es troba en diversos documents cristians del segle XIII, bé llatinitzat *Turribus Turribus*⁴, *Turres Turres*⁵, o simplement *Turris* o *Turribus*⁶, o bé ja romanitzat *Torres Torres* o *Torres*⁷.

Cal notar que en els testimonis dos-centistes d'aquesta població, que són els més antics que se'n conserven, incloent-hi el ja referit document aràbic, apareix prou sovint la variant simple, tot i que també hi figura la composta. No obstant, en la documentació posterior sempre trobem la forma doble, que és l'oficial avui dia i la usual en la llengua parlada⁸.

Quant als altres tres pobles, tots d'indubtable origen aràbic, cal dir que, com mostra la documentació antiga, tenen oficialment en l'actualitat unes denominacions diferents a les tradicionals, i, per tant, creem que caldria modificar-les.

En efecte, Alfara i Algímia són coneguts des dels primers testimonis documentals, el *Llibre del Repartiment* en el cas d'Alfara i documents del segle XV en el cas de la segona població⁹, rònegament amb aquests noms o bé amb els d'*Algímia* (*i Alfara*) *de la Baronia de Torres Torres* (amb la variant *Algímia —i Alfara— de Torres Torres*)¹⁰.

Els noms oficials *Alfara d'Algímia* i *Algímia d'Alfara* no es documenten fins al darrer quart del segle XVIII¹¹, i sempre es troben en els documents d'aquest segle i del següent en clara minoria respecte a les altres denominacions.

- 3 Aquesta és també l'opinió de Santiago BRU I VIDAL, *op. cit.*, 102, i, implícitament també de Joan COROMINES, *Estudis de toponímia catalana*, Barcelona: Barcino, 1965, p. 253, per al qual *Torres Torres* és un topònim romànic pre-català.
- 4 Per exemple, en AMA, 310/86, 33v.
- 5 Josep SANCHIS SIVERA, *Nomenclátor geográfico-estadístico de los pueblos de la diócesis de Valencia*, València: Miguel Gimeno, 1922, p. 175.
- 6 Per exemple, el primer en el *Llibre de Repartiment*, apud, Santiago BRU I VIDAL, *op. cit.*, p. 101; i el segon en AMA, 310/86, 34r.
- 7 *Torres Torres* és l'única variant que es troba al *Llibre dels feyts* de Jaume I, edició de Jordi BRUGUERA: *Llibre dels feyts del rey en Jacme*. Estudi filològic i lingüístic, edició crítica i vocabulari integral, Barcelona: Universitat de Barcelona, 1989. *Torres* el trobem en un document llatí de l'any 1278 (AMA, 310/86 i ARV, Batlia 3556, fols. 1-17).
- 8 Val a dir que en algunes ocasions esporàdiques hem pogut sentir, amb matis afectiu, la denominació simple *Torres*.
- 9 Per exemple, ARV, Mestre Racional, 50, 80v, any 1431; APPV, 17873, any 1487; APPV, 11713, any 1489.
- 10 Aquest són els noms que apareixen constantment en els documents notariais dels segles XV, XVI, XVII i XVIII.
- 11 *Algímia d'Alfara* el trobem per primera vegada en el *Mapa geográfico del reyno de Valencia dividido entre trece gobernaciones o partidos* de Tomás López, Madrid, 1788. *Alfara d'Algímia* l'enregistrem la primera vegada en un document notarial del l'any 1776 (ARV, Batlia, E 980).

Respecte a Algar, cal dir que en tots els documents figura de manera constant així, de vegades també *baronia d'Algar i Escales* (Escales és actualment una partida rural dels termes d'Algar i Alfara), i no es documenta mai l'actual nom oficial *Algar de Palància* fins en aquest segle.

Hem classificat els topònims urbans en sèries semàntiques¹². En aquesta relació es té en compte el nom actual i el nom (o noms) passats que hàgem pogut localitzar.

Dins de la perspectiva diacrònica, es consideren tant els noms encara recordats avui dia (abreviat, rec.), per tots o per una part dels veïns, generalment els de la primera generació, com els noms ja totalment oblidats, i que solament hem localitzat a través de la documentació manuscrita (abreviat, ant.).

D'una altra banda, cal dir que considerem tant el nom oficial de l'indret com els topònims populars.

En diverses ocasions el nom oficial coincideix amb el popular; però hi ha casos en els quals aquell nom és clarament artificial i imposat. De vegades, hi ha un nom popular equivalent, però en altres ocasions no existeix aquest nom, almenys en l'actualitat.

Indicarem amb l'abreviatura pop. els noms populars de carrers i places que no han estat oficialitzats mai.

Acompanyem els diferents topònims d'una xifra, que en representa la primera documentació localitzada.

Volem remarcar ací la dificultat de trobar topònims urbans anteriors al segle XVIII, a diferència del que s'esdevé amb els topònims rurals, ja que en els documents dels segles XVI i XVII generalment no consten els noms dels carrers i places.

Utilitzem també les abreviatures Af.: Alfara; Ag.: Algar; Am.: Algímia i TT.: Torres Torres.

1. Topònims que fan referència a la geografia física: relleu, hidrografia, meteorologia

el Barranquet (Am., pop.)¹³; *carrer de l'Aurora*(Ag., re., 1859), *carrer dels Bons Aires* (Am.), *carrer de la Muntanya* (Am.), *carrer del Picaio* (Am., 1910), *carrer del Riu Palància* (Af.).

2. Divisions i parts de l'estructura urbana

Es tracta de topònims que es refereixen al plànol de la població, i incidentalment també a la seua història.

12 Per a aquesta classificació tenim present el llibre d'Enric MOREU-REY, *Toponímia urbana i onomàstica vària*, Palma de Mallorca: Ed. Moll, 1974.

13 És el nom amb què és conegut popularment el carrer de la Muntanya.

carrer de l'Ajuntament (Af.), *carrer Alt* (Af., 1910), *carrer de Baix* (Am., ant., 1785), *carrer Buit* <wít> (Af., rec., 1725)¹⁴, *carrer del Castell* (TT., rec., 1729), *carrer Central* (Af.), *carrer de Dalt* (Af., ant., 1788; Am., ant., 1727; TT., ant., 1788), *carrer del Darrere de Casa* (Ag., ant., 1821), *carrer de l'Empedrat* (Af., pop.; TT., ant., 1573), *carrer de l'Escala* (TT., ant., 1786), *carrer Extramurs* (Af.), *carrer de Fora* (Af., ant., 1848), *carrer del Futur* (Am., 1910)¹⁵, *carrer Major* (Af., 1725; Ag., ant., 1692; Am., ant., 1610; TT., 1558), *carrer del Mig* (Af., ant., 1798; Am., ant., 1791), *carrer del Nord* (Am.), *carrer Nou* (Af., 1803; Ag., 1800; Am., ant., 1801; TT., ant., 1851), *carrer Nou de Dalt* (Am., ant., 1790), *carrer Nueva Parte* (Af., rec.), *carrer de la Plaça* (Ag., ant., 1825), *carrer de la Placeta* (Af., ant., 1785; Ag., ant., 1821), *carrer de l'Orient* (Am.), *carrer del Portal* (Af., 1910), *carrer del Relloige* (Af., 1872)¹⁶, *carrer del Portal de Sogorb* (TT., ant., 1699), *carrer de la Presó* (Af., ant., 1870); Ag. ant., 1872), *carrer de la Pujada al Castell* (TT.), *carrer del Raval* (Ag., 1780; Am., 1851; TT., ant., 1893), *carrer del Raval de Portaceli* (TT., ant., 1826), *carrer del Raval de Sogorb* (Ag. ant., 1782), *carrer del Tossal* (TT., 1579); *casa Gran* (Af.)¹⁷, *casa del Piló* (TT.)¹⁸, *la Plaça* (Ag., 1635)¹⁹, *plaça del Castell* (Ag., ant., 1692), *plaça Major* (Af., ant., 1725; Ag., 1692; Am., ant., 1805); *plaça de la Presó* (Ag., ant., 1845), *la Placeta* (Ag., pop.; Am., pop.), *la Punta del Poble* (Am.)²⁰; *el Raval* (Ag.)²¹; *torre d'Algar* (*o de la Baronia*) (Ag.)²².

- 14 El numeral *huit* i l'adjectiu *buit* es pronuncien igual en aquest dialecte <wít>; per això, en principi, tant podria tractar-se d'un mot com de l'altre. Nosaltres ens inclinem per la segona possibilitat, ja que en la documentació antiga sempre apareix *buit*, o, en castellà, *calle Vacta* (1725) (ARV, Protocol 5678, 248r), *calle Vasta* (1762) (ARV, Escritories de Cambra 91, 5r). En català: "*calle de buit*" (1799) (ARV, Protocol 3664, 136r), "*calle titulada carrer buit*" (1827) (ARV, Protocol 3808, 133r). En canvi, Joan Coromines (DECLC IX:405), sense tenir en compte aquests fets, diu que es tracta del numeral, "per jocs de mots amb el *carrer Nou* que li ve a continuació". No obstant, cal tenir en compte que el carrer Nou d'Alfara no es troba junt al carrer Buit, sinó bastant apartat d'aquest.
- 15 Abans, i encara popularment, *del Porvenir*. Rep aquest nom perquè els propietaris de la primera casa que s'hi construí, el *tio Quintet* i la *tia Vicenteta*, la denominaren *casa del Porvenir*, pensant que en un futur aquell carrer, aleshores despoblat, s'ompliria de cases, com, en efecte, així ha estat.
- 16 Fa referència a un antic rellotge de sol que hi havia en aquest carrer.
- 17 Es tracta d'un antic edifici senyorial, actualment en bastant mal estat.
- 18 És anomenada així perquè és una casa perfectament quadrada.
- 19 És un dels noms populars amb què es coneix també la *plaça Major*. Una altra d'aquestes denominacions, menys usual, és *plaça de l'Església*.
- 20 És el nom que rep popularment l'extrem sud del poble, on es troba la Glorieta.
- 21 És nom popular del carrer del Marqués de Benicarló.
- 22 Era una antiga torre medieval que es remuntava a l'època de la dominació islàmica. Després de diverses transformacions i reformes, actualment és l'edifici de l'Ajuntament d'Algar.

3. Serveis

3.1. El subministrament de l'aigua

carrer de l'Abeurador (Af., 1726; Ag., 17985), *carrer de la Bassa* (Af., ant., 1729), *carrer de l'Escorredor* (Ag.), *carrer de la Font* (Am., ant., 1910; TT., ant., 1791), *carrer de la Font d'Arguines* (Af.), *carrer del Pou* (Af., ant., 1726; Am., ant., 1871), *carrer de la Sèquia* (Ag., 1789; Am., ant., 1787), *carrer de la Sèquia de Dalt* (Ag., ant., 1818), *carrer de la Sèquia del Moll* (Ag., ant., 1818), *carrer de la Sequieta* (Af., 1850), *carrer del Xorrito* (TT., rec., 1860). Amb l'aigua que baixava de la muntanya, s'hi formava un rebals, aprofitat per les dones per rentar la roba²³; *plaça del Pou* (Af., 1727; Algímia, 1794).

3.2. Les comunicacions

Sovint es tracta de carrers que indiquen la localitat envers la qual es dirigeix el camí o carretera que els perllonga a l'exterior.

avinguda de València (Am.); *carrer d'Alfara* (Am.), *carrer d'Algímia* (Af., rec.), *carrer del Camí Real* (TT., ant., 1824), *carrer de l'Eixida a Algar* (Af., ant., 1805), *carrer Eixint a Alfara* (Ag., ant., 1796), *carrer (o camí) de l'Estació* (Am., 1910), *carrer del Portal de la Carniceria* (Ag., ant., 1692), *carrer de Sogorb* (Ag., ant., 1788; TT., ant., 1844), *carrer de Torres Torres* (Am.), *carrer de València* (Af., 1872; Ag., 1798; TT.), *carrer de la Vall d'Uixó* (Ag.); *hostal de Baix* (Ag., rec.), *hostal de Dalt* (Ag., rec.), *hostal de la Curra* (Am, rec.); *portal de Sogorb* (Ag, ant., 1699), *portal de Torres Torres* (Ag., ant., 1634), *portal de València* (Ag., ant., 1624); *les Quadretes* (TT.)²⁴.

4. Activitats laborals

4.1. Agricultura, ramaderia i altres activitats camperoles

carrer de l'Almàspera (Ag., pop.; Am, 1827), *carrer de l'Armela* (Af., ant., 1827), *carrer de les Eres* (Af., ant., 1727; Ag., rec.; Am., ant., 1852; TT., rec., 1798), *carrer de l'Hort* (Am., 1871), *carrer dels Horts* (Ag.), *carrer de l'Horta* (Am., ant., 1845), *carrer de les Moreres* (TT., 1726), *carrer de les Oliveres* (Af., ant., 1792; Am., ant., 1847), *carrer de la Parra* (Ag., 1622), *carrer dels Rams* (Am., ant., 1851), *carrer dels Tarongers* (Am., ant., 1861), *carrer del Secanet* (Am., rec., 1828)²⁵; *casa de la Figuera*

23 L'apel·latiu *xorro* apareix també en la toponímia d'altres llocs del País Valencià, i ja des del s. XVI (Emili CASANOVA, "Aproximació a una toponímia d'aigües en català al País Valencià", *Aigua i poblament musulmà*, Benissa, 1988, p. 132.

24 Antigament hi havia en aquesta casa unes quadres on canviaven els tirs dels carruatges.

25 Antigament, en la partida contigua, d'igual nom, s'hi posaven canyissos per a secar les figues i elaborar cofins.

(Am.); *passeig de la Glorieta* (A.); *l'Heretat* (TT.)²⁶, *plaça de l'Arbre* (Af., ant., 1791), *plaça de la Glorieta* (Am.), *plaça de l'Om* (Af., rec., 1795).

Quant a la ramaderia, només trobem un topònim, i a més antic: *carrer de la Dula* (Ag., ant., 1821)

4.2. Comerç, artesanía i indústria

carrer de l'Aiguardent (Am, ant., 1847), *carrer de l'Aiguardenteria* (Am., ant., 1825), *carrer Alfareries* (Af., 1741), *carrer de les Carboneres* (Ag., rec., 1805; Am., ant., 1850), *carrer de la Carniceria* (Af., ant., 1703; Ag., ant., 1789), *carrer Eixint de les Carboneres* (Ag., ant., 1822), *carrer de la Fàbrica* (Am., ant., 1844), *carrer del Ferrer* (Ag., ant., 1799), *carrer de la Ferreria* (Af.), *carrer del Forn* (Ag., rec., 1560; Af., ant., 1568; Am., ant., 1726), *carrer del Forn dels Cànters* (Af., ant., 1691), *carrer del Forn Nou* (Ag., ant., 1792), *carrer del Forn Vell* (Ag., ant., 1780; Am., ant., 1783), *carrer de l'Obrador* (TT., rec., 1844)²⁷, *carrer dels Oficis* (Am., ant., 1828), *carrer del Pastisser* (Ag., pop.), *carrer del Tintorer* (Ag., ant., 1794); *carreró de la Carniceria* (TT., ant., 1871), *carreró del Ferrer* (TT., ant., 1854); *casa del Ferrer* (Ag.); *plaça de la Carniceria* (Ag., rec., 1818; Am., ant., 1788), *plaça del Forn* (Am., 1790), *plaça del Forn del Conde* (Am., ant., 1862).

5. Religió

carrer de l'Abadia (Af., ant., 1799), *carrer de l'Ave Maria* (Af., 1841), *carrer del Calvari* (Am., ant., 1785), *carrer del Carne* (Am.), *carrer del Cementeri* (Am., ant., 1871), *carrer de la Creu* (Ag.), *carrer Derrere l'Església* (Ag., ant., 1794), *carrer de l'Ermita* (Af., Am.), *carrer de l'Església* (Af., ant., 1730; Ag., ant., 1794; Am., ant., 1727; TT., 1773), *carrer del Fossar (o del Cementeri)* (Ag., rec., 1818), *carrer de l'Heretat de la Verge* (TT., ant., 1843), *carrer de la Mercé* (Ag., 1876), *carrer del Pare Vicari* (Ag., ant., 1800), *carrer de Sant Antoni* (Af., ant., 1781), *carrer de Sant Cristòfol* (Af., ant., 1785; TT., ant., 1810), *carrer de Santa Anna* (Ag., ant., 1622), *carrer de la Verge* (TT., 1871); *carreró del Vicari* (Ag., ant., 1692); *casa Abadia (o Badia)* (TT.), *casa Abadia de Sant Antoni* (Ag., ant., 1692), *casa del Vicari* (Ag.); *plaça de l'Església* (Af., 1854; Ag.; Am., 1861; TT., 1725), *plaça de Sant Vicent Ferrer* (Am.)²⁸; *la punta de la Creu* (Ag.).

26 És el nom popular de la *plaça de la Gran València*.

27 Es refereix a un antic obrador de ceràmica.

28 Segons la tradició local, l'any 1413 Sant Vicent arribà a Algímia, procedent de Torres Torres, i, cansat, s'assegué en una pedra que hi havia en un cantó d'aquesta plaça.

6. Salut i higiene

carrer de l'Albèitar (Am., ant., 1861), *carrer de la Boticaria* (Am., ant., 1826), *carrer de la Cirurgia* (Am., ant., 1837), *carrer del Cirurgià* (Am., ant., 1847), *carrer de Medicines* (Am., ant., 1830), *carrer del Metsge* (Af., pop.).

7. Lleure

el cantó del Palillo (Ag.); *carrer del Cine* (Ag., pop.), *carrer de la Pilota* (Am., 1828); *plaça del Casino* (Af.), *plaça del Cine* (Am., pop.), *plaça del Palillo* (Am., 1851)²⁹.

8. Episodis històrics

carrer de la Constitució (Am., ant., 1870), *carrer de la Independència* (Af., 1910), *carrer de Lepanto* (Am.).

9. Conceptes abstractes

carrer de la Constància (Am., rec., 1871); *plaça de la Llibertat* (Af., ant., 1910).

10. Topònims afectius

barri de les Granotes (Am., rec.)³⁰; *el casino de la Pudor* (Ag., rec.)³¹, *la Zitzanyera <sisanéra>* (Af.)³².

- 29 Fa referència a un joc de pilota valenciana que es jugava en aquesta plaça. D'aquestes mateixes característiques participa també el *cantó del Palillo* d'Algar.
- 30 Aquest és el nom popular que rebien els carrers d'Algímia de la Baronia que afronten amb la sèquia Subalterna, pel fet que en la sèquia abundaven antigament aquests batracis.
- 31 Nom popular que rebia l'antic casino Instructiu i Recreatiu, perquè es trobava enfront de l'antiga escola de noies del poble, les quals solien fer les seues necessitats davant d'aquest centre docent.
- 32 Hem sentit aquesta denominació satírica a Algímia aplicada a l'ermita d'Alfara, pel fet de trobar-se enlairada al cim d'una muntanya des de la qual es pot contemplar tot el poble. El mot <sisanér> o <sisána> designa en aquesta zona el "tafaner". Acepció no recollida pel DCVB i formada probablement a través de *zitzània* "gramínia que creix dins els camps de cereals i perjudica la creixença d'aquests" (DCVB), i relacionada amb el sentit figurat de "discòrdia introduïda malèvolament", que té també aquest mot en català, ja que el *sisanyer* o tafaner també es posa on no li correspon, causant sovint amb la seua presència perjudicis.

11. Persones

Un dels fets que més colpeixen, si comparem la toponímia actual amb els testimonis pretèrits, és el notable increment d'antropònims en la toponímia moderna respecte l'antiga, molts dels quals designen persones que no tenen res a veure amb la realitat del poble.

11.1. Persones vinculades d'alguna manera amb la localitat

11.1.1. Naturals del poble

carrer de Blas Gil (Am.), carrer de Fra Pere (Af., 1910), carrer de Josep Nadal Lostado (Af.), carrer del Mestre Bruno Bonell (Af.), carrer de Molina (Af., ant., 1798); carrer de la Tia Pràxedes (Ag., pop.); carreró del Company (Am., ant., 1801); casa d'Asnar (Am.), cada de Conde (TT.), casa de les Milanes (TT.); escales del Tio Baranes (Ag.); plaça de la Bòria (Am., ant., 1785); plaça de Gregori (Ag., 1810), plaça del Pare Estanislao (Am.), plaça de Severino (Am., pop.).

11.1.2. Forasters que han realitzat alguna labor notable en el poble, per la qual són recordats.

En ocasions es tracta de persones que hi van viure i treballar durant un cert temps, en especial mestres d'escola i metges. Unes altres vegades, en canvi, són personatges influents, sense residència en el poble, que per alguna raó realitzen alguna o algunes accions en favor del progrés de la localitat.

Entre els primers, citem els següents:

a) Mestres.

carrer d'Enrique Miralles (TT.), carrer José Simón Gómez (Ag.), fou mestre de música; carrer de Saturnino Arocas (Ag.)³³, carrer de Tomás Navarro (Am.).

b) Metges.

carrer del Doctor Almar (Af.), carrer de Joaquín Berenguer (Am.), plaça del Doctor Suárez (Af.), carrer d'Andrés Monreal (Ag.).

c) Altres.

carrer de Matías Lorente (TT.): Matías Lorente Pérez i el seu fill Matías Lorente Muñoz van ser durant el segle XIX notaris públics de la baronia de Torres Torres, amb residència en aquesta localitat. El primer entre 1826 i 1839, i el segon entre 1839 i 1873³⁴.

33 És l'autor d'un llibre sobre la història d'Algar: *Datos históricos de Algar de Palancia*, Sucesor de A. López, València, 1945.

34 ARV, P. 3808 a 3845.

Persones sense residència en el poble:

carrer del comte de Floridablanca (Af.). La cisterna d'Alfara de la Baronia sembla que es va poder construir gràcies a una dispensa dels impostos que tingué lloc essent primer ministre el comte de Floridablanca.

carrer del Pintor Oliet (Af.). Joaquim Oliet fou l'autor de les pintures de les voltes de l'església d'Alfara.

carrer de José María Sanchis Santo, *carrer de Luis Colomina*, *carrer del Marqués de Benicarló*. Tots tres exerciren accions a favor d'Algar.

11.2. Persones sense relació directa amb la localitat

Es tracta de denominacions artificials, imposades des de les esferes dirigents, sovint al ritme dels canvis en els condicionaments polítics.

Aquests topònims tenen una gran tendència a veure's modificats, en moltes ocasions d'acord amb els canvis polítics, però també hi poden influir altres factors. A aquest respecte, podem esmentar, pel que té de curiós i al mateix temps de significatiu, el cas d'un carrer de Torres Torres que no fa massa temps va rebre del nom oficial de *Bosc Martín*, després substituït pel de *Mariano Benlliure*, per a tornar de nou recentment a la denominació *Bosc Martín*, a causa que la dona d'aquest personatge, en passar per Torres Torres amb l'autobús, s'adonà que havien llevat el nom del seu marit del carrer, per la qual cosa sol·licità a l'Ajuntament que l'hi tornàs a restituir, petició que li fou concedida tot seguit.

Aquest exemple ens pot servir com a il·lustració de la irracionalitat i l'arbitrarietat que regeixen la imposició d'aquestes denominacions artificials, i al mateix temps ens mostra que sovint, en produir-se la substitució, com a conseqüència del canvi en els condicionaments polítics o socials, passen a ser reemplaçats per designacions tan postisses com les anteriors, encara que amb unes connotacions polítiques o socials diferents. Un altre exemple d'això que diem pot ser el canvi del carrer d'Algímia de la Baronia que era anomenat al règim anterior de *Calvo Sotelo* pel de *Ramón y Cajal*, i així n'hi ha molts més exemples.

No obstant, també hi ha casos en els quals la substitució de la denominació imposada comporta una restitució del nom tradicional, fet pel qual cal felicitar la Corporació responsable. Així, a Torres Torres, s'ha restituit recentment el nom de *carrer de les Moreres*, al que en el règim anterior era anomenat de *Calvo Sotelo*, i abans encara de *Fermín y Galán*. Igualment, a Algar ha estat reintroduït recentment com a oficial el nom de la tradicional *Plaça Major*, que fins no fa massa temps era designada oficialment com *plaça del Caudillo*.

11.2.1. Personatges del món de la cultura o de les ciències

a) Naturals del País Valencià.

carrer de Blasco Ibáñez (Af., Am., TT.), *carrer de Bosc Martín* (TT.), *carrer de Mariano Benlliure* (Am.; TT., rec.), *carrer del Mestre Rodrigo* (Am.), *carrer del Pintor Sorolla* (Am., TT.), *carrer de Ruperto Chapí* (Am.).